

STROJNÍ PAPIRNA SYNŮ BOHUMILA HAASE

23. 7. 1837 položen základní kámen

Založená syny českého stavovského tiskaře Bohumila Haase, původně na výrobu papíru pro jejich knihtiskárnu v Praze, později vyhledávaného papíru cigaretového. V letech 1853–1855 privilegovaná národní továrna na státní bankovky Rakouského císařství.

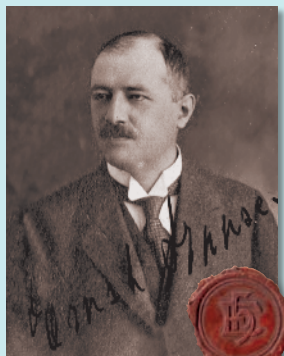
Tiskárna v Praze ...

Zakladatel rodu, Bohumil Haase, přišel v roce 1795 z Halberstadtu do Prahy a začal pracovat jako sazeč Jeřábkovy knihtiskárny. Brzy se osamostatnil, koupil dům U půl zlaté hvězdy na Staroměstském náměstí a zřídil v něm vlastní knihtiskárnu. Ač původem Němec, rychle se sblížil s českým prostředím. Jeho blízkými spolupracovníky se stali obrozenci jako Josef Dobrovský, Václav Hanka či Jan Nepomuk Štěpánek. V roce 1804 získal dědičný titul českého stavovského tiskaře, později titul tiskaře dvorského. Založil první kamenotiskárnu v Čechách, knihupectví, půjčovnu knih, litografickou, ale především písmolijecskou dílnu. Svou činností výrazně přispěl ke stabilizaci spisovného českého jazyka a k šíření překladů z evropské literatury. Jako první v Čechách vydával sbírky původních českých spisů.

Jeho smrt v roce 1824 zastihla syny velmi mladé: Ludvíka (23), Ondřeje (20), Bohumila (15) a Rudolfa (13). Ti firmu přejmenovali na *Synové Bohumila Haase* a pokračovali po vzoru

Hlas vlastenců ke dni 1. března 1832, první publikace vydaná v nakladu Matice české, tisk a papír firmy *Synové Bohumila Haase*. Do typograficky skvěle zpracovaného díla přispělo patnáct českých básníků.
Knihovna Národního muzea, sign. 84 E 45, titulní list.

Arnošt Haase ml. (*3. 1. 1869 Vrané nad Vltavou, †6. 4. 1936 Nový Bor), poslední majitel papírny z rodu zakladatelů. V roce 1928 skončila více než 90letá éra působení Haasů ve slavné vranské papírně, papírna byla prodána společnosti Schuster a spol. a Haaseovi se přestěhovali do Nového Bora.
Archiv Staré školy z. s.

Strojní papírna ve Vraném nad Vltavou, celkový pohled z roku 1903. V popředí ostrov, který zanikl po výstavbě vranské přehrady v roce 1935.
Archiv Staré školy z. s.

Pamětní list 125 let trvání pražského grafického útvaru v Anenském dvůře vydaný v roce 1923 firmou A. Haase. V rozličných podobiznách představitelů čtyř generací vlastníků: zakladatel rodu Bohumil Haase, jeden z jeho čtyř synů Ondřej Haase z Vraného, vnuk Ondřej Haase ml. z Vraného a pravnuk Maximilian Haase z Vraného, poslední majitel z rodu. Anenský dvůr byl za Protektorátu Čechy a Morava v roce 1939 arizován, následně v roce 1941 prodán nuceněmu správci Aloisi Holubovi.
Knihovna Národního muzea, sign. 83 VII 46.

svého otce v podpoře českého písemnictví. Právě v jejich tiskárně byla vytisknuta první publikace Matice české. Firmu dále rozšiřovali. Nejprve vydražili Schönfeldovo privilegium na „Pražské noviny“ a vybavili tiskárnu dvojitým rychlolišem. Poté zakoupili Anenský dvůr nedaleko Karlova mostu a přesunuli ji tam. Jejich aktivity vyvrcholily zřízením první galvanoplastické a mědiryteccké dílny v Čechách a modernizací písmolijny. Ještě začátkem 19. století byl knihtiskářský obor kvůli nedostatečnému vybavení, přísné ceně a nedostatku zakázek ve velmi špatném stavu. Modernizovaná písmolijna bratří Haasů, po jejímž písmu nejen čeští spisovatelé toužili, znamenala pro zemské tiskařství značný pokrok.

... papírna ve Vraném

Rozšiřování tiskárny vyústilo v rozhodnutí začít vyrábět vlastní papír. Na jaře roku 1837 koupili mlýn ve Vraném, 23. 7. na jeho místě slavnostně položili základní kámen a již na konci roku zahájili provoz. Strojní papírna *Synů Bohumila Haase* byla třetí papírnou v Čechách, která nevyráběla papír ručně, ale strojově a brzy se stala největší a nejmodernější papírnou Čech a Moravy. Jako jedna z prvních v Rakousku byla vybavena stroji na výrobu psacího a tiskového papíru anglické firmy „Bryan & Donkin“ vynalezenými na počátku 19. století. Ředitelem se stal Ludvík Haase. Díky jeho zahraničním cestám se vranský vysokojakostní papír rozšířil do celého světa. V roce 1847 byl angažován papírenský odborník Prosper Piette jako technický ředitel. Ten papírnu vybavil vlastním vynálezem, rotačním vaříčem hadrů, díky němuž se výroba papíru výrazně urychlila. Zřídil strojírnu, slévárnu a kotlárnou. Odtud do světa odešlo nejen mnoho strojů, ale i vynálezů a inovací. V roce 1845 postihly papírnu ničivé povodně a 1851 požár. Po obnově byla roku 1853 přistavena budova tzv. Banky, kde fungovala nejméně do roku 1855 privilegovaná národní továrna na výrobu rakouských bankovek.

Cigaretové, bankovkové a další vysokojakostní papíry

Strojní papírna *Synů Bohumila Haase* si rychle vydobyla světový věhlas a její vysokojakostní papír získal mnohá ocenění na tuzemských i zahraničních výstavách. Hlavním výrobkem a její specialitou byl cigaretový papír, ovšem produkovala také nejbělejší hedvábné či kopírovací papíry. Většina putovala do zahraničí, největší export směřoval do Jižní Ameriky. S papírem z Vraného bylo možné se v dobách jeho největší slávy setkat doslova na všech kontinentech, papírna vyráběla až sto dvacet čtyři druhů.

Haaseovi a Vrané

Haaseovi se zasloužili o nebylý rozvoj Vraného. Jejich papírna dala hned po svém otevření práci mnoha lidem z okolí. Vybudovali čtyři propojené dvoupodlažní bytové domy (tzv. Rajčur), založili podnikovou nemocenskou pokladnu a fond na podporu zaměstnanců ve stáří. Zasadili se o vybudování železnice, založili tovární hasičský sbor, zřídili do papírny vodovod, podporovali místní školu a chudinu. Přispívali na údržbu kostela sv. Jiří a zasloužili se o založení nového hřbitova.

Zpracovala: Ing. Soňa Hrdličková Krásová

Zřizovatelé: Národní muzeum – Matice česká, sekce Společnosti Národního muzea – duben 2023.
Typografie, tisk: FAST digital print studio s. r. o., Praha 10.
Kontakt: Matice česká, Václavské náměstí 68, 110 00 Praha 1, tel. 224 497 333, matice.ceska@nm.cz.

Středočeský kraj

